

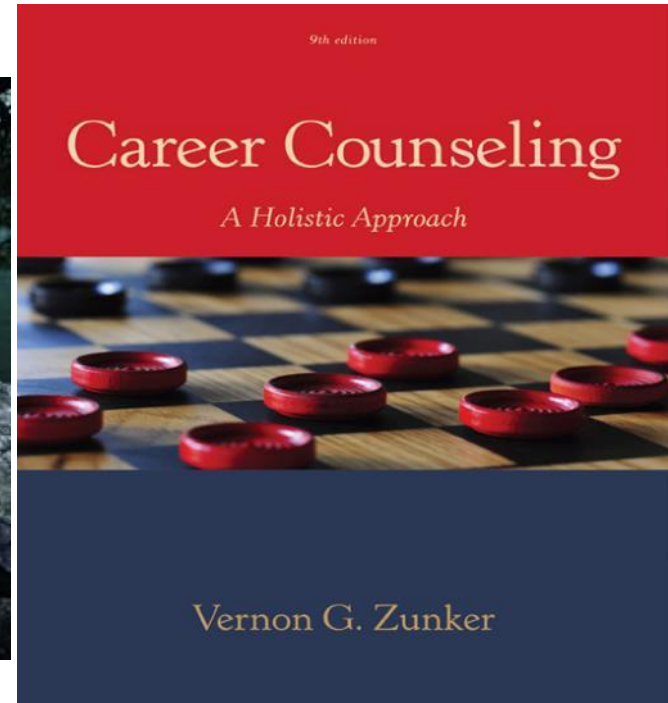
Karriärteorier i vägledningsarbetet

Cecilia S Stenberg

Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap

Litteratur

Karriärteorier i vägledningsarbetet

Vad är karriärteorier?

Karriärteorier, nytta eller barlast?

Barlast?

”En utgångspunkt är den skepsis och ibland brist på kunskap som många vägledare har inför teoribildning och dess eventuella nytta i vardagsarbetet” (Karriärvägledning – en forskningsöversikt, Lovén 2015, sid 63)

Vad innebär att vara fångad i sin egen ”vägledningsteori”?

Strömningar inom karriärteorier och vägledning

- Matchingstraditionen
- Psykodynamiskteori/personcentrerad tradition
- Utvecklingsinriktade karriärteorier
- Sociologisk teori
- Postmoderna karriärteorier

Inom vägledningsprofessionen har vi karriärteorier som utgår från psykologiska teorier och/eller sociologiska teorier

Karriärteorin kan stå i motsats till varandra eller visa släktskap och likheter till någon annan karriärteori

Karriärteorierna är "analysramar" eller linsen genom vilken vägledaren ser den sökande.

Vägledningsmetoder är samtalsmodeller eller vägledningsmodeller

Matchningsteorier – Trait and Factor Theory, Frank Parson, År 1909 John L Holland, 1950 talet

Matchningsteori

- Karriärvalet är ett rationellt val

Strömningar inom karriärteorier och vägledning

1950 tal

- **Personcentrerad tradition**

Carl Rogers ifrågasätter matchningstraditionen.

Psykodynamisk teori

- **Utvecklingsinriktad tradition**

Donald E Super

1970 tal

Learning Theory of Career Counseling, LTCC

John Krumboltz

(ifrågasätter matchningsteorin – Hollands karriärteori)

konstnär: Keith Haring

Postmoderna karriärteorier:

Ett urval:

- Theory of Career Construction, CCT, Mark L Savickas, Peavy
- Careership Theory, Hodkinson&Sparks
- The Planned Happenstance Learning Theory, Krumboltz
- Social Cognitive Career Theory, SCCT, Robert W Lent, Steven D Brown & Gail Hacket

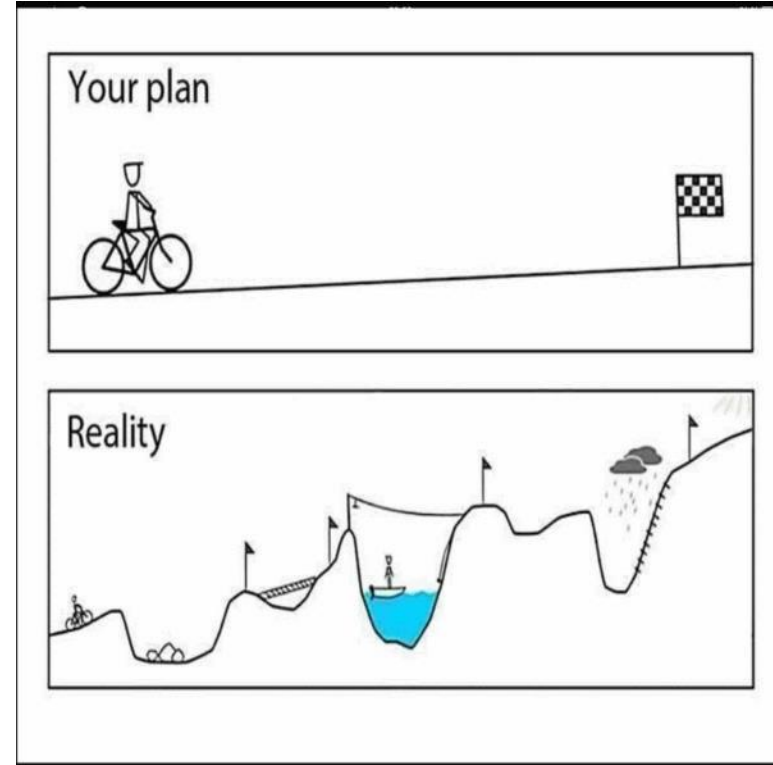
Vad är nytt?

De äldre karriärteorierna trycker på

- Stabilitet
- Kontroll
- Säkerhet
- Rationella val

Det nya

- "Livet är osäkert"
- Komplexitet
- Brytpunkter
- Tillfälligheter
- Konstruktivt förändring
- Hantera förändringar

SCCT – Social Cognitive Career Theory

Robert W Lent, Steven Brown & Gail Hackett

Tre centrala begrepp i teorin.

- Self efficacy – tilltron till egna förmågan att klara uppgiften
- Outcome expectation – förväntat utfall
- Personal Goals – personliga mål

Self-efficacy är individens tilltro till att själv klara av en handling i en särskild situation.

SCCT baseras på Banduras Social Cognitive Theory

Fallbeskrivning: Leakim

Leakim är 24 år och har efter gymnasiet arbetat som elektriker vid en fabrik på en mindre ort i Norrland. Han har nu efter fem år i yrket blivit arbetslös sedan fabriken har lagts ner. Han inser att han inte kommer att få ett arbete som elektriker på den ort där han bor. Han funderar på att läsa på högskola men hans tankar och oro är om han ska klara högskolestudier. Leakim upplever att grundskolan inte gick så bra. Under låg- och mellanstadiet hade han svårt att hänga med i skolan. När han började högstadiet låg han efter i flertalet ämnen. Han nådde inte upp till lärandemålen och hade underkänt i svenska och i ett flertal andra ämnen vilket resulterade i att han fick gå om åk 7. Han tyckte att det var jobbigt att gå om en årskurs men i efterhand är han glad att han gjorde det. Det resulterade i att han gick ut 9:an med godkänt i alla ämnen. Hans meritvärde var inte så högt till gymnasiet vilket gjorde att han ansåg att han inte hade så många valmöjligheter. Han sökte till elteknikprogrammet för där visste han att han skulle komma in och att programmet var ett bra alternativ utifrån de gymnasieprogram som han hade möjlighet att komma in på.

Gymnasiestudierna fungerade bättre. Han tyckte det var intressant med elteknik. Han uttrycker att gymnasieprogrammet passade honom bra för att det var ett omväxlande program med både studier och praktik vid arbetsplatser. När han gick ut gymnasiet hade han höga betyg i flertalet ämnen förutom i svenska där han hade godkänd. Han tror att han har någon form av dyslexi för han upplever att han alltid haft problem med stavning. Det har inte gjorts någon utredning om han har dyslexi. Han har sedan grundskolan haft en dröm om att bli läkare men det valde han bort i åk 9 sedan en lärare uttryckt att det skulle bli svårt med tanke på hans betyg.

Leakims föräldrar är akademiker, mamman är lärare och pappan är präst. Han upplever att de inte haft krav eller förväntningar på hans val av studier. De tyckte att elektriker var ett bra yrkesval. Han flyttade hemifrån efter gymnasiet och trivs bra med att ha sitt eget. På fritiden ägnar han tid till brottnig. Han tycker också om att festa och vara med kompisar. Kärleken växlar och för tillfället är han singel.

För att Leakim ska trivas i ett arbete så är det viktigt för honom att det är omväxlande, att han själv får fatta beslut och styra sitt arbete. Han har svårt att sitta still för han blir då lätt okoncentrerad och känner sig understimulerad. Han inspireras av problemlösning och få komma på kreativa lösningar. Han poängterar att han vill ha ett omväxlande arbete där han får ta eget ansvar.

Vilka karriärteorier kan du avläsa i fallbeskrivningen ? Hur går du vidare?

Leakim = Mikael = Min make

Hade matchningsteorin
fungerat med fallet "Leakim" ?

Vem klarar studierna?

Kontakt

Umeå universitet

cecilia.stenberg@umu.se

C&M Akademien AB

Uppdragsutbildning

CM.akademien@gmail.com